

Jurte'lerin Tarihi

Siyah adırların Kökeni

Jurte'ler aslen Orta Asya'da göçebe yaşayan Türkler'in ve Moğollar'ın kullandıkları yurt adı verilen adırlardır. Bu çadırlar halklarca göçebe yaşam tarzına uygun olacak şekilde tasarlanmıştır. Basit kurulum ve esneklikten bir şey kaybetmeden bir evi aratmayacak kadar ferah ve dış koşullara korunaklı olmaları en önemli özelliklerdir. Yurtları kullanan halkların yaşadığı dış koşullara olduğu kadar dayanışma içince yaşayan bu insanların yaşam tarzlarına da uygun olan bu çadırlar beraberliğin ve dayanışmanın ön planda tutulduğu bir atmosfer yaratırlar.

Orta Asya'dan Almanya'ya

1926 yılında Tusk adında bir Alman izcisi (Eberhard Koebel), Laponya'ya yaptığı bir gezide Kohte'nin atası ile karşılaşır. Aşağıdaki resimde bir rneği bulunan bu çadır yine Orta Asya kökenli yurtların bir atasıdır. O zamanlar zaten ısıtma imkanı olan bir çadır arayışı içinde olan Alman izciliği bu hayalini Tusk'un başarılı tasarımı ile karşılar. Tusk'un bu ilerinde ateş yakılabilen, büyük, kolay kurulabilen çadırlardan, pratik mler üretmeye yönelik şekillerdeki çadır parçaları şeklinde uyarladığı Kohteler bir anda adeta oradaki izciliğin bir sembolü haline gelir. Çünkü yurtlarda yaşayan göçebe insanlarınki ile izcilerin kamplardaki yaşamları arasında büyük benzerlik olduğundan izciler kolayca benimsenebilirler.

adır Elemanları

Üçgen Parçaları

- Kohte parçası

Temelde bir altıgenin çevrel çemberinin yarıçapı 610cm olan bir altıgenin altıda biri, yani 60 derecelik bir dilimi olarak düşünülebilen parçadır. Çadırın tavanında bir açıklık yaratmak amacıyla uçları sivri değil kesiktir.

- Yarım ve tam çatı

Altı tane 60 derecelik kohte parçası yan yana iliklendiğinde 360 derecelik bir daire oluşur. Bu daire aynı zamanda standart altılı Jurte'nin çatısını oluşturur. Bu şekil aynı zamanda tek parça olarak da üretilir. Günümüzde kolaylık sağlaması ve çadırı yağmura dayanıklılığını artırması için gruplar Jurte'lerinin çatıları için altı Kohte üçgeni almak yerine 1 tam veya 2 yarım çatı kullanmaktadırlar.

Dikdörtgen Parçaları

-

Kare parça

Kare parçalar normalde Jurte'lerin yan taraflarına duvar şeklinde iliklenir. Şekilleri isimleri gibi tam olarak bir karedir ve kenar uzunlukları iki tanesinin bir Kohte üçgeninin tabanını kapatacağı kadardır.

-

Çiftli kare parça

Yine işten tasarruf ve dayanıklılık amaçları ile kare parçaların ikisi bir dikdörtgen olarak tek parça halde bulunabilirler.

Kumaş Olmayan Parçalar

- Direkler

Jurtenin yan duvarlarını belli bir yükseklikte tutmaya yarayan, çatının oniki köşesinin her birine geçirilen sopalar vardır. Taşıma kolaylığı için teleskobik olanları tercih edilir.

- Kreuz veya Zincir

Jurteler çatılarının orta noktasından havaya asılarak dururlar. Kumaş olan çatıyla onu ortadan kaldıracak tek bir ipi kreuz veya zincir birleştirir. Kreuz ortalarından birbirine bağlanmış altıgen şekli oluşturan altı tane sopadan oluşur. Sopaların altı ucu çatının orta boşluğundaki altı deliğe bağlandığında, çatıyı kaldırmak için kreuzun ortasındaki düğümden artan ipi dengeli bir şekilde yukarı çekmek gerekir. Her biri çatının ortasındaki altı deliğe bağlanan altı zincir geçirilmiş bir halka da kreuzun yapacağı işi görür. Ve zincir taşımak sopa taşımaktan daha kolaydır.

- Dreibein (Üçayak)

Çadırın orta noktasını birleştiren kreuz veya zinciri asabileceğimiz bir yüksekliğe ihtiyacımız vardır. Bunun için genelde baca deliğinden yukarı yükselen, tepesinde halka bulunduran bir dreibein kullanılır. Bu halkadan geçirilen kreuz veya zincir ipi çatının yüksekliğini asansör gibi ayarlamızı sağlar.

- Kazıklar

Jurte'yi 12 köşesinden geren ipleri toprağa sabitlemeye yarayan her çadırda kullanılan tahta veya metal elemanlardır.

Jurte Kurulumu

Biraz Geometri

Öncelikle Jurte Kohte parçalarını bir kenara bırakalım ve şekildeki altıgene dikkat edelim. Bu altıgen 60'ar derecelik tam altıüçgenlerin yan yana konulmasından oluşuyor. Üçgen sayısı ve her dilimin açısının çarpımı 360 dereceyi verdiği için son ilk konulan üçgen ile son konulan üçgenin kenarları yan yana geliyor ve sonuçta bir düzlem üzerinde bulunan bir altıgen meydana getiriyorlar. Ancak biz altıdeğil de dört üçgeni yan yana koysaydık ilk ve son üçgenlerin birbirlerine bakan kenarları üst üste gelmeyecekti. Biz bu kenarları kavuşturmaya çalıştıkça şekil düzlemde çıkacak, konik bir hal almaya başlayacaktı. Bu durumu kafanızda canlandırabiliyorsanız Jurte, Kohte ve diğer siyah çadır tasarımlarını kurmaya hazırsınız demektir.

Kurulum

Resimlerde görüldü üzere Jurte'ler (ve Kohteler) iki destek ile ayakta dururlar. Birincisi çatılarının ortasından belli bir yüksekliğe asılırlar, ikincisi ise yanlarından uzantısı çadırın tam merkezinden geçen bir ip ile hem yere hem de yanlara çekilirler.

Jurtenin kurulacağı uygun bir yer (engebesiz, taşsız ve kesinlikle eğimsiz) ulunduktan sonra altı kohte parçası yanyana iliklenir ve düz ve gergin bir şekilde seçilen yere bırakılır.

Çatının yerde düz ve gergin durabilmesinin sebebi her parçanın 60'ar derecelik olmasıdır. Aynı şekilde 4 parçadan Kohte kurulmak istense parçalar yan yana iliklendikten sonra oluşan şekil yerde düz ve gergin bir şekilde duramayacaktı.

Bunlar yapıldıktan sonra direkler ve heringlerin yerleri belirlenir. Heringlerin çakılacağı yerini tesbit ederken; hering, direk ve çatının orta noktasının bir doğru üzerinde duruyor olması hayati önem taşır. Aksi halde ipler gerildiğinde çadır yamulur. Oniki kişi, birer direği eline alır, direkler belirlenen yerlere dik bir biçimde dikilir ve kazıklar yerlerine çakılır. Oniki kişiye ipler dağıtılır ve direklerin yere dik olmalarına ve yerden kesinlikle kalkmamalarına dikkat ederek direklerin üzerinde duran çatı, iplerle kazıklara gerilir.

Çatıyı yukarıya doğru germek için dreibein yapılır ve çatının ortasına dengeli bir biçimde yerleştirilir. Kreuz da yapıldıktan sonra 6 köşesinden çatıya kinnapla bağlanır ve kreuz ya da zincire bağlı olan ip dreibeindeki halkadan geçirildikten sonra kreuz yukarı doğru çekilerek çatı yukarı gerilir. Çatı uygun yüksekliğe çıktığında kreuz tekrar aynı iple kendi üzerine bağlanır

ve sabitlenir. Yan parçalar da iliklendikten sonra jurte içine girilebilecek duruma gelir.